

Copèrnic

El gran astrònom Copèrnic, que va saber adonar-se que el sistema del vell Ptolomeu, segons el qual el nostre planeta era el centre immòbil de l'univers, acceptat sense discussió durant una colla de segles, no tenia res a veure amb la realitat, i que a més va tenir l'audàcia d'exposar-ho (en el seu cèlebre llibre *De Revolutionibus Orbium Caelestium*), era polonès. Com l'hauriem d'anomenar, doncs? Anomenar-lo, com fem habitualment, Nicolau Copèrnic, talment com, per exemple, Nicolau Rubió i Tuduri, ¿no pot ésser considerat una catalanització arbitrària i indeguda? Ens queixem sovint que deformen els nostres noms, que ens els desnaturalitzen. Però nosaltres, ¿no fem el mateix així que se'ns presenta l'ocasió de fer-ho?

Segons la Gran Enciclopèdia Catalana, la forma autèntica, això és, en polonès, de l'il·lustre astrònom era Mikolaj Kopernik (i escrit, encara, amb la *k* del nom de baptiste modificada), però un cop donada aquesta informació al lector, hom continua referint-s'hi per mitjà de la forma catalanitzada (modestament catalanitzada). Copèrnic. Tal com s'esdevé amb el nom d'algunes grans figures universals que van escriure o publicar llurs obres en

llatí, el nom del savi polonès fou conegut i divulgat en la seva forma llatinitzada, Nicolaus Copernicus, que cada llengua adaptà després a la seva pròpia morfologia. L'ús de la forma catalana, doncs, no suposa cap adaptació arbitrària; en tot cas, no ho és pas més que la que té lloc usualment en les altres llengües veïnes. En castellà, per exemple, és ben normal de referir-s'hi amb la forma Nicolás Copèrnic. Aquesta és la forma que constava, ens en recordem molt bé, en els vells manuals escolars de la nostra infantesa —escrits en castellà, és clar—, que no és pas que s'excedissin donant informació interessant, però que, tanmateix, d'alguna cosa parlaven. I, a causa d'aquella influència, l'adaptació castellana Nicolás Copèrnic no ens era gens estranya, i fins i tot no ens hauria sorprès gens de sentir-la o llegir-la en un text català. Devem ésser molts els qui ens hem trobat en aquesta mateixa circumstància. Però de mica en mica ens hem anat polint, ens hem desempallegant de complexos absurds. En un text català, ens sembla normal i exigible Nicolau Copèrnic, i no podem comprendre ni admetre que una revista científica escrita en català parli de Nicolás Copèrnic, com ho faria un desorientat i indefens escolar dels anys quaranta.

Albert Jané